

TEKST: INGRID ANK, AKADEMLEDER OG REDAKTØR

Den tredje historie er ikke slut

Med bogen *Genkendelse* afslutter Jørgen I. Jensen et værk på fem bøger, der alle har påtegningen 'Den tredje historie'. Det handler om åndshistoriens strømninger, der frit og generøst taler sammen på tværs af tid: musik, litteratur, teologi, filosofi. Som læser bliver du inviteret til at se sammenhænge

Titel / Genkendelse
Forfatter / Jørgen I. Jensen
Sidetæl / 302
Pris / 299 kr.
Forlag / Eksistensen 2020

Knud Lundberg (1920-2002) spillede både på fodboldlandsholdet og håndboldlandsholdet, derudover – eller måske først og fremmest – var han journalist, forfatter og politiker. Egentlig var han uddannet læge. Også i sin samtid var han en usædvanlig mand, men i dag forekommer han at være en umulighed: Det kan ikke lade sig gøre – i dag – at spænde over så meget. Det ville ikke kunne lykkes, for alle andre, der vil noget med noget, er fokuserede i en helt anden grad. Hvis du vil på landsholdet (ét af dem), skal du beslutte det som 11-årig og derefter ikke tænke på andet.

Jørgen I. Jensens forfatterskab er imidlertid netop kendetegnet ved 'spændvidde'. Man kan med lige så god ret sige, at det er musikken, der danner afsæt for hans beskæftigelse med teologi, filosofi og litteratur, som det er teologien, der danner afsæt for beskæftigelsen med musik, filosofi, litteratur – med

mere. Og med samme ret kan man spørge, om det er fortiden, der danner afsæt for hans samtidighed med nutiden, eller det snarere er et sted fra fremtiden, at hans optagethed af fortiden begynder. Men denne spændvidde er ikke 'lidt af det hele' (med tryk på *lidt*), snarere medfører det bevidste fravalg af centrum, at delene beriger hinanden.

Helhed uden centrum

Med bogen *Genkendelse* afslutter Jensen en suite på fem bøger, der alle har påtegningen 'Den tredje historie'. Den første, *Jeg-automaten*, udkom i 2006, dernæst fulgte ... *Det tredje øjeblik* (2008), om det 'øjeblik' hvori Grundtvig og Kierkegaard mødes. I 2013 kom *Det første Ord* om samtalen mellem jeg-du-filosofien og tolvtonemusikken, om filosofen Ferdinand Ebner, komponisten Matthias Hauer og om Wien lige efter århundredeskiftet. I *Denne ene sommer* (2017) læses Grundtvigs største og mest mærkelige digt 'Nyaars-Morgen' som symfonisk digtning, og vi føres samtidig ind i maskinrummet for Grundtvigs digtervirksomhed. Og endelig så altså *Genkendelse* – den sidste af de fem – om 'Johanneskristendom' og om 'åndshistorisk teologi'.

Jørgen I. Jensen har ind imellem disse også skrevet andet, som altså ikke har påtegningen 'Den tredje historie', men man går galt i byen, hvis man opfatter det sådan, at der så her er tale om fem bøger i en lineært fremskridende serie (på samme måde som min yngste datter læser bøger i 'serier' – og i øvrigt ikke et ondt ord om det!). De fem bøger i suiten 'Den tredje hi-

storie' taler sammen og beriger hinanden uden en entydig begyndelse, centrum eller slutning og helt karakteristisk slutter denne femte bog da også med tre kapitler i træk med overskriften 'Slutord uden slutning' hhv. I, II og III.

Enheden af det objektive og det subjektive

Så hvad er 'Den tredje historie'? Den tredje historie er åndshistorien. Den er den historie, der ikke er min personlige biografiske historie og heller ikke er verdenshistorien, men er – som det hedder i bogen – "enheden af det objektive og det subjektive". 'Den tredje historie' har ingen begyndelse og ingen slutning, sådan som et menneskeliv har, og er fri af en bombastisk årsag-virkning-tænkning. Helt uproblematisk kan strømninger i nutiden tale sammen med strømninger, der udspringer for 2000 år siden, og helheden viser sig prægnant i de enkelte dele, selvom delene lige præcis ikke er det samme, sådan som man søndag efter søndag kan høre evangeliet forkyndt, selvom de enkelte tekster kan synes at modsige hinanden. Med reference til Søren Kierkegaard skriver Jørgen I. Jensen, at *genkendelse* er mulig lige præcis fordi det, der møder én i genkendelsen, ikke bare er 'mere af det samme'.

I *Genkendelse* får vi hovedpersonen præsenteret i bogens første linje, hvor det lyder:

"Åbenbart er kristendommen som åndshistorisk strømning fra første færd i stand til at kunne skille tingene ad." Hovedpersonen – eller sagen – er i denne bog 'kristendommen som åndshistorisk strømning'. Gennemgående i bogen er den befriende frihed, der er forbundet med det åndshistoriske perspektiv, dvs. når kristendommen lige præcis ikke reduceres til et individuelt tros-anliggende

(og i øvrigt påpeger forfatteren flere gange, at begrebet 'tro' lider af en overbelastning). "Kristendommen handler ikke om det, som et individ fuldt ud kan rumme," hedder det, og i forlængelse af Augustin skriver Jensen, at splittelse altid hører med, når mennesket 'ser på sig selv' (det ligger i formuleringen), men "et menneske er i det andet menneskes optik en helhed". Med andre ord: Ud af jeg-automaten.

Har fremtiden for sig

Kristendommen som åndshistorisk strømning er i stand til at skille tingene ad, hedder det altså i første linje, og det særlige

er, at denne skillen ad er en *skelnen*, ikke en adskillelse. Med reference til Grundtvig skriver Jensen, at tallet både kan bruges om modsætningspar (liv – død, sandhed – løgn) og om 'ægteskaber' – fx hoved og hjerte – der hører sammen uden at være det samme. Således skelner kristendommen mellem Det gamle og Det nye testamente, mellem lov og evangelium, mellem verdsligt og helligt, men uden at forbindelsen ryger. I Johannes Åbenbaring står der "Se, jeg gør alting nyt," omend netop ikke ved at afskaffe det gamle. Og denne fornyelse er karakteristisk for det, Jensen kalder Johanneskristendommen: Det er ånden, der skaber, en skabelse der kommer os i møde fra fremtiden.

Fra fremtiden, ja, for åndshistorien ikke er nogen forfaldshistorie. Max Weber, som Jensen er inde på, tegnede i sin tid et dystert billede af kapitalismens slut-menneske: fagmennesket uden ånd, nydelsesmennesket uden hjerte. Men som Jensen tilføjer, er der ingen teolog, der vil gå med til, at mennesker betegnes som et intet.

Den tredje historie er virkelig. Der er ikke kun én (min egen personlige historie) og heller ikke kun to (verdenshistorien, som jeg kan forsvinde i), der er en tredje historie, hvor åndshistoriske strømninger mødes på tværs af tid, og hvor tilblivelsen kommer fra fremtiden:

"Hvis man uden videre tog Weber på ordet som den definitive og altomfattende sandhed, så det ikke godt ud, men kristendommen kan jo uanset, hvordan de store strømninger former sig, stadig nå frem med sin ånd i historien, som peger på generøsitet og et andet forhold mellem mennesker. Kristendommen har i sin åndshistoriske bevægelse befundet sig i vanskeligere situationer ..."

Jeg vil derfor ikke slutte med at begræde, at vi ikke støder på Knud Lundbergs type i dag.

Nok kan det ind imellem synes, som om vi lever i en ensartet tid, en tid uden blik for helheder og sammenhænge. Men den åndshistoriske spændvidde har fremtiden for sig.

Til slut: Hvem skriver Jørgen I. Jensen sine bøger til? Til teologerne: nej, ikke specifikt. Til de musikkyndige: nej, heller ikke. Til den filosofiinteresserede: nej. Til akademikeren: nej. Niveauet er højt, sproget er tænkende, og du er som læser helt fri fra at skulle tilhøre en 'målgruppe'. Du er den, der som forfatteren er optaget af sammenhænge. ■